

Onderwerp: Water- en Rioleringsprogramma 2025 - 2029

Ons kenmerk: 2023-017396

Nummer.

Elst, 22 april 2024

AAN DE RAAD

1. Voorstel

1. Het Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) 2025 - 2029 vast te stellen.
2. Akkoord te gaan met de tarief bepaling 2025-2029 op basis van de financiële uitgangspunten conform bijlage 2 van het Wrp.
3. De Lokale Adaptatie Strategie vast te stellen.

2. Inleiding

Omdat het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) en de Lokale Adaptatie Strategie (LAS) integraal aan elkaar verbonden zijn, is aan uw raad toegezegd om beide onderwerpen tegelijkertijd in procedure te brengen.

In het Wrp beschrijven we hoe wij als gemeente omgaan met onze wettelijke zorgplichten voor het stedelijk water. Bovendien beschrijven we onze facultatieve zorgtaken voor het oppervlaktewater en de rol van water bij klimaatadaptatie. Dit Wrp is de opvolger van het [Gemeentelijk rioleringsplan \(GRP\) 2018 - 2022](#) voor de periode van 2025 – 2029.

Aanvullend aan het nieuwe Wrp is het noodzakelijk dat er ook een LAS wordt vastgesteld. Deze LAS is de eerste stap op weg naar nieuwe maatregelen, want het klimaat verandert en daar moeten we ons op aanpassen. Op basis van deze strategie stellen we een Uitvoeringsagenda op met concrete maatregelen om Overbetuwe klimaatbestendig te maken. Door het vaststellen van de LAS en het Wrp wordt uitvoering gegeven aan [Motie M-5 Klimaatadaptatie en groenbeleid: tijd voor actie](#).

Samenvatting

Het GRP (Gemeentelijk Riolerings Plan) van 2018 tot en met 2022 is, na een evaluatie, [verlengd met een periode van twee jaar](#). De evaluatie dient als input voor de visievorming van het stedelijk waterbeheer en daarmee ook voor het opstellen van het nieuwe Wrp. Tijdens de looptijd van het oude GRP zijn er verschillende taken blijven liggen, met risico's voor de toekomst tot gevolg. Een aanpak waarbij minder naar 'de postzegel' wordt gekeken en meer naar de toekomst, is noodzakelijk. De evaluatie maar vooral de leerpunten voor het nieuwe beleid zijn [op 11 juli 2023 door middel van een rondetafelgesprek](#) met een afvaardiging van uw raad besproken.

Het klimaat verandert. Het gaat vaker en heviger regenen, het wordt voor langere aaneengesloten perioden droger en het wordt warmer. De huidige leefomgeving is niet altijd goed voorbereid op deze omstandigheden. Dit vraagt extra inspanningen in de projecten die

in het kader van de gemeentelijke zorgplichten worden gepland om ervoor te zorgen dat deze extreme omstandigheden tot minder overlast leiden voor onze inwoners.

Daarnaast vraagt dit ook extra inspanningen bij ingrepen in de openbare ruimte, waarbij water en riolering in eerste instantie niet het initiatief heeft. Riolen moeten niet alleen worden vervangen en regenwater afgekoppeld; de fysieke bovengrondse inrichting vraagt vaak aanpassingen om een teveel en soms tekort aan water en hitte het hoofd te bieden. Dit noemen we 'klimaatadaptatie'.

In dit Wrp maken we – ook financieel - ruimte om dat stapje extra voor klimaatadaptatie binnen en buiten water- en rioolprojecten mogelijk te maken.

We werken samen op regionaal niveau en pakken klimaatadaptatie lokaal op. In de LAS hebben we een doorsnede door de functiegebieden in het Integraal Kwaliteits Plan Openbare Ruimte (IKP-OR) en een kern-gerichte aanpak op klimaateffecten beschreven. Deze samenvatting geeft de disciplines water- en riolering, wegen, groen en ander ruimtelijke partners houvast in klimaatadaptatiever handelen.

3. Doel en beoogd effect

Door invulling te geven aan de uitvoering van het Wrp worden de volgende effecten beoogd:

- zorgdragen voor een goede volksgezondheid.
- verbeteren van de kwaliteit van het oppervlaktewater.
- verminderen van de verdroging.
- klimaatbewust handelen van bewoners, bedrijven en instellingen.
- beperken van wateroverlast bij hevige regenval.
- klimaat robuust ingerichte openbare ruimte.

De LAS helpt ons om te gaan met het veranderende klimaat, en een omgeving te creëren die deze veranderingen aankan. Dat is dus een klimaat adaptieve omgeving. Om dit in 2050 te kunnen bereiken, moet er voldoende aandacht zijn voor:

- terugdringen van wateroverlast bij piekbuien
- verminderen van langdurige droogte
- het beperken van hittestress in de bebouwde gebieden
- verminderen van het risico op overstromingen.

We zijn in gemeente Overbetuwe al jaren bezig om de leefomgeving aan te passen op het veranderende klimaat. Dit zetten we de komende jaren door. Klimaatadaptatie wordt steeds meer een onderdeel van ons dagelijks werk. Wanneer we projecten uitvoeren doen we dit op een klimaat adaptieve manier, dit is geborgd in het IKP-OR.

Naast dat wij hier als gemeente mee bezig zijn, betrekken we ook onze inwoners en bedrijven.

4. Argumenten

1.1 Het Wrp geeft niet alleen verdere invulling aan gewijzigde inzichten en omstandigheden, maar ook aan de aanbevelingen uit de evaluatie.

Klimaatverandering heeft geleid tot nieuwe inzichten over hoe we omgaan met ons watersysteem en met (te veel of te weinig) hemelwater en grondwater. Het rioolstelsel is niet berekend op het toenemende aantal hevige buien. Onze leefomgeving is niet overal bestand tegen perioden van droogte en toenemende hogere grondwaterstanden. Oplossingen onder de grond zijn zeer kostbaar (aanleg en onderhoud) en versterken vaak de problematiek. Het bovengronds bergen van overtollig hemelwater heeft daarom de voorkeur. Het afkoppelen van hemelwater helpt niet alleen tegen wateroverlast bij hevige regen buien, het helpt ook tegen verdroging en voorkomt dat schoon hemelwater via het riool naar de waterzuivering wordt afgevoerd (efficiency).

2.1 Het Wrp vormt de basis voor de rioolheffing.

Het beschrijft ook hoe we invulling geven aan onze afvalwater- hemelwater- en grondwaterzorgplicht. Uitgangspunt hierbij is een maatschappelijk aanvaardbaar zorgniveau tegen redelijke maatschappelijke kosten. Ook laten we zien hoe we de zorg voor het stedelijk water combineren met klimaatadaptatie.

3.1 We moeten ons aanpassen aan het klimaat.

We krijgen in de toekomst steeds vaker te maken met de effecten van klimaatverandering. Dit blijkt ook uit de uitgevoerde regionale stresstest. Dit vraagt dat wij (overheden, stakeholders, inwoners en ondernemers) onze leefomgeving moeten gaan aanpassen, met het oog op een vitale en toekomstbestendige gemeente. De LAS beschrijft hoe we dat in Overbetuwe de komende jaren willen gaan doen.

5. Kanttekeningen en risico's

1.1 Het Wrp geeft het beleid van de gemeente weer op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Vanwege de invoering van de omgevingswet is dit Wrp wat opbouw betreft hier op ingericht. Hiermee geven we richting aan ons eigen handelen maar ook aan dat van derden op Overbetuws grondgebied.

2.1 Elke onderbouwing van de rioolheffing moet zich aan de financiële regels van het BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten) houden.

Desondanks blijft het een raming van toekomstige inkomsten en uitgaven. Dit Wrp is opgesteld voor een periode van 5 jaar, waarna we alle plussen en minnen bij elkaar tellen en een nieuwe stand opmaken. We maken onze prognose zo nauwkeurig als mogelijk.

3.1 Uitstel van de LAS resulteert uiteindelijk in hogere kosten.

Als we nu niet aan de slag gaan met klimaatadaptatie, dan is minder tijd beschikbaar om er voor te zorgen dat Overbetuwe in 2050 klimaatbestendig is ingericht. Bijvoorbeeld is er

minder tijd om doelmatig mee te liften met andere projecten in de openbare ruimte, zodat klimaat adaptieve maatregelen veel duurder zullen zijn. Of missen we de kans om een nieuwbouwwijk in te richten volgens nieuwe klimaatbestendige normen.

6. Financiën

In het Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) 2025-2029 is beschreven hoe wij als gemeente omgaan met onze wettelijke zorgplichten voor het stedelijk water. Door toename van weersextremen - wateroverlast, watertekorten en hitte - door het veranderende klimaat vraagt dit extra inspanningen in de projecten die in het kader van de gemeentelijke zorgplichten worden gepland. In het Wrp worden diverse financiële facetten toegelicht.

Uitgangspunten

In bijlage 2 van het Wrp 2025-2029 staan de uitgangspunten opgenomen voor het opstellen van het programma. De belangrijkste financiële uitgangspunten zijn:

- Dit Wrp gaat uit van 100% kostendekking; dat betekent dat alle kosten die we maken voor de gemeentelijke watertaken voor maximaal 100% uit de rioolheffing worden gedekt;
- De berekeningen zijn, conform de financiële doorkijken in andere beheerplannen, gedaan voor een periode van 10 jaar;
- De berekeningen zijn op prijspeil van 1 januari 2024;
- Conform de afspraken uit het oude GRP 2018-2022 in verband met het afbouwen van de eerder opgebouwde hoogte van de voorziening, wordt de stand van de voorziening eind 2027 teruggebracht naar € 1 miljoen. Hierdoor wordt er jaarlijks ongeveer € 1,6 miljoen onttrokken aan de voorziening riolering tot en met 2027 om via een tariefverlaging het geld terug te geven aan de inwoner.

In afwijking op het oude Grp leiden voor- en nadelen op jaarbasis (op basis van realisatie) tot een storting of onttrekking aan of van de voorziening, waarbij de stand van de voorziening binnen de bandbreedte van € 1 miljoen en € 2,5 miljoen blijft om tegenvallers op te kunnen vangen. Dit betekent dat voor- of nadelen niet meer worden verrekend met de eerst opvolgende begroting. In de nieuwe situatie worden eventuele over- of onderschrijdingen van deze bandbreedte ten gunste of ten laste van de rioolheffing gerekend.

De exploitatielasten

De in het Wrp 2025-2029 opgenomen exploitatielasten bedragen voor 2025: € 4.808.958 incl. btw. De exploitatielasten van het oude GRP, begrotingsjaar 2024, zijn € 3.838.289 incl. btw. In bijlage 3 van het Wrp staan de exploitatielasten uitgewerkt met daarin de verschillen. De belangrijkste oorzaken van het verschil van € 970.699 worden in onderstaande tabel weergegeven.

Ontwikkeling	Bedrag
Prijsinflatie conform GWW-index	€ 324.000
Autonome ontwikkelingen	
- Baggeren	€ 150.000
- Uitbreiding personeel i.v.m. areaal	€ 75.000
- Samenwerkingsagenda	€ 46.000
- Diverse kleine adviesvragen	€ 25.000
Ambities op het gebied van klimaat (oplopend naar € 410.000 in 2028)	€ 260.000
Saldo overig, met name btw-effect door toegenomen exploitatie- en kapitaallasten	€ 91.000

Totaal

€ 971.000

De investeringen

De in het Wrp 2025-2029 opgenomen investeringen bedragen gemiddeld € 2.777.070 per jaar. In het oude GRP was dat € 1.360.000 per jaar. De voornaamste reden van deze stijging betreft de indexatie vanaf 1 januari 2017 naar nu, samen met de areaal uitbreiding. Daarnaast kiezen we nu voor een klimaat adaptieve aanpak.

De heffingsgrondslag

De rioolheffing is een gebruikersheffing waarbij de opbrengsten maar aan één doel worden uitgegeven, te weten: de gemeentelijke taken die zijn vastgelegd in het Wrp. Die gebruikersheffing wordt geheven naar het aantal kubieke meters water dat vanuit het perceel direct of indirect wordt afgevoerd.

Er geldt een gestaffeld tarief. Iedereen die 500 m³ of minder water verbruikt, inwoners of bedrijven, betaalt hetzelfde tarief. Daarna volgt een verhoging per staffel.

De voorziening riolering

In bijlage 3 van het Wrp is het verloop van de voorziening weergegeven. Eind 2017 wordt het minimumniveau van € 1.000.000 bereikt conform de afspraken in het oude GRP. Vanaf 2028 wordt het tarief zo berekend dat de hoogte van de voorziening binnen de bandbreedte blijft van € 1 miljoen - € 2,5 miljoen. Over- of onderschrijdingen op deze bandbreedte worden ten gunste of ten laste van de rioolheffing gerekend. Eventuele voor- en/of nadelen van de jaarstukken worden niet jaarlijks verrekend. Dit verkleint de kans op schommelingen van het tarief.

Het riooltarief

Het huidige tarief voor 2024 is 106,74. Met de vaststelling van het Wrp leiden de opgenomen exploitatielasten en de voorgestelde inzet van het saldo van de voorziening tot een tarief van € 143,06 in 2025. Eind 2027 is de minimumomvang van de voorziening bereikt en dienen de jaarlijkse lasten en baten elkaar in evenwicht te houden. Daarvoor is een riooltarief nodig van € 228,13 in 2028. Ter vergelijking in de "Atlas van de lokale overheden 2024" geeft het Centrum voor Onderzoek en Economie van de Lagere Overheden (Coelo) aan dat het gemiddelde riooltarief 2024 € 225 is.

De rioolheffing in Overbetuwe is, mede door keuzes in het verleden, zeer laag. Zeker wanneer dit landelijk en in de regio wordt vergeleken. Ook met een stijging door onder andere de beleidsambities blijft de rioolheffing ver onder het niveau van onze buurgemeenten.

De rioolheffingen van onze buurgemeenten zijn de volgende:

Gemeente	Rioolheffing meerpersoonshuishouden
Lingewaard	€218
Arnhem	€218
Renkum	€433
Wageningen	€179
Beuningen	€223
Gemeenten in de regionale samenwerking:	
Neder-Betuwe	€241
West Maas en Waal	€273
Tiel	€240
Buren	€250
Culemborg	€264
West Betuwe	€443
Maasdriel	€277
Zaltbommel	€349
Landelijk gemiddeld	€225

Scenario's

Om de jaarlijkse lasten en baten met elkaar in evenwicht te houden, dient de rioolheffing in 2028 met € 74,62 te stijgen ten opzichte van 2027. Dit komt vanwege de inzet van de voorziening in de jaren 2025-2027. Om het schokeffect in 2028 te minderen zijn er in bijlage 1. diverse scenario's uitgewerkt. Scenario 1a betreft de huidige uitwerking van het Wrp waarin de eerdere afspraken met betrekking tot de omgang van de voorziening zijn gehonoreerd. De uitwerking van scenario 2a heeft een egaliserend effect op de tariefstijging. In scenario 1b en 2b wordt het effect op het tarief weergegeven van de klimaatinspanningen.

Verwerking mutaties

Met de vaststelling van het Wrp 2025-2029 worden de financiële consequenties verwerkt in de Programmabegroting 2025.

7. Duurzaamheid

Klimaatadaptatie

Dit onderwerp heeft een prominente plaats in het nieuwe Wrp.

